

можна презентувати у покроковому розгортанні: внутрішня підготовка вчинку, зовнішня підготовка вчинку, реалізація вчинкової дії.

Отже, наступним етапом нашого дослідження стане розробка системи роботи, що включатиме індивідуальні та групові заняття, екологічні ігри, пізнавально-емоційні завдання, спостереження, бесіди, екологічні проекти. Весь процес формування еколого-доцільної поведінки у дітей дошкільного віку повинен бути організований таким чином, щоб уможливити включення вихованців у практично-природничу діяльність і сприяти набуттю досвіду участі в практичних справах збереження та покращення стану навколишнього середовища, розвитку екологічно значимих особистісних якостей, цінностей, мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горопаха Н. М. Виховання екологічної культури дітей. Рівне: Волинські обереги, 2001. 175 с.

2. Колишкіна А. П. Формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів. Актуальні проблеми початкової освіти: психолого-педагогічні та методичні аспекти : [монографія] / [За заг. ред. А. А. Сбруєвої, С. М. Кондратюк]. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2014. С. 152–177.

3. Плохій З. П. Формування екологічно мотивованої діяльності дошкільнят. *Дошкільнє виховання*. 2005. №7. С. 19–21.

Людмила АРТЕМЕНКО,

студентка 1 курсу ОС магістр

факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти

Науковий керівник: **Лариса КАЗАНЦЕВА**

д.пед.н., професор (БДПУ)

ЕКОЛОГІЧНІ ЕКСПЕДИЦІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Питання екологічного виховання набувають особливої гостроти в сучасному світі, де критично збільшується техногенний і антропогенний вплив на природне довкілля.

Процес виховання необхідно починати з раннього періоду розвитку особистості, щоб моделі сформованої поведінки і весь стиль життя максимально відповідали екологічно доцільній взаємодії в системі «людина – природа». Екологічне виховання є тривалим цілеспрямованим процесом формування екологічної свідомості й екологічної культури.

Процес екологічного виховання дітей дошкільного віку, що націлений на побудову екологічної взаємодії дитини і природного довкілля, має відбуватися у відповідності до принципів екоцентризму, а саме: забезпечення гармонійного розвитку людини і природи; прийняття самоцінності природи і кожного її елемента; відмова від панівної ролі людини над природою; взаємодія людини з природою на основі етичних норм і правил; збереження природи заради неї самої, а не для задоволення потреб людини тощо [1].

Важливо, щоб у процесі екологічного виховання відбувалося осмислене набуття екологічних знань, розвиток мотивів екологічної діяльності під час екологічно зорієнтованої взаємодії дитини і довкілля. Ефективною формою організації екологічної взаємодії дитини з природою є екологічні експедиції.

Екологічна експедиція – це форма освітньої діяльності, в якій інтегруються самостійне дитяче дослідництво і організована педагогом пізнавальна діяльність, що спрямовується на вивчення природо-екологічних елементів рідного краю і формування екологічної культури особистості. Метою експедицій є накопичення дітьми інформації про природу рідного краю, ознайомлення з природними пам'ятками місцевості, набуття досвіду проведення спостережень, «прочитування» книги природи, вивчення властивостей окремих елементів природи, формування навичок правильного поведіння в довкіллі.

Змістом експедицій може стати обстеження найближчої місцевості для формування уявлень про довколишні природні умови, рельєф місцевості, склад рослин і тварин місцевості, про екологічну обстановку. Об'єктами дослідження можуть стати елементи неживої природи: виступи гранітної породи, скелі, валуни, гранітні або піщані осипи, берег моря або річки, дно мілководдя моря і лиману, вітер і вода, їх різноманітний вплив на природу.

Під час експедицій діти можуть збирати лікарські трави, насіння та ягоди для зимнього підгодовування птахів, збирати природний матеріал для колекцій, експозицій, екологічних витворів; досліджувати рослини, ґрунти, воду в різних умовах, в тому числі й у несприятливій екологічній обстановці: біля дороги, на місці вогнища, на пустирі тощо.

У нашому дослідженні темами екологічних експедицій стали такі: «Берег Азовського моря на Бердянській косі», «Приморські лимани», «Мешканці заповідника «Червоний лиман»», «Приморський степ», в ході яких діти вивчали особливості приморських ландшафтів, різноманіття представників рослинного і тваринного світу, вчилися помічати негативний вплив людей на природу (засмічення степу і водойм, руйнування ґрунтів автомобілями, підпалювання степу, вирубування дерев, знищення гнізд птахів, виловлювання морських тварин (медуз, риб-голок, піщаних крабів тощо), вигул домашніх тварин у заповідних місцях), і що особливо важливо, оцінювання негативних дій, вироблення намірів власної поведінки і набуття позитивного досвіду поведіння в природі.

Екологічні експедиції застосовуються в роботі з дітьми старшого дошкільного віку. Для їх проведення залучаються обидва вихователя, медична сестра і батьки. Цінним є психологічний ефект, який мають експедиції: батьки, вихователі і діти значно згуртовуються, що посилює вплив на дошкільників.

Важливою в освітньому плані є підготовка до експедиції. У цей час відбувається ознайомлення дітей з картою, компасом, рюкзаком та правилами його укладання, спеціальним дослідницьким обладнанням (сумкою-планшетом, накопичувачем для природного матеріалу), навчання цим користуватися; ознайомлення з правилами безпечної і екологічно доцільної поведінки.

У ході самих експедицій маршрути мають пролягати мальовничими місцями: крізь паркові зони, уздовж штучних лісонасаджень, берегами водойм, луками, у степовій зоні – в балках, біля заплав річок, каньоноподібних ущелин; в приморській місцевості – вздовж берега моря з різним ландшафтом, навколо лиманів. Обираючи маршрут, варто віддавати перевагу безпечним місцям, які відповідають санітарним вимогам.

Нами розроблені маршрути, протяжність яких не перевищувала 2 км, при цьому кожні 15-20 хв. пішого переходу робилася зупинка для перепочинку. Маршрут був складений так, що відстань між екологічними об'єктами за часом співпадала з паузами для відпочинку, коли діти проводили спостереження, обстеження, замірювання, замальовування, збирали природний матеріал тощо.

Результати проведеної роботи оформлювалися в альбоми, виставки малюнків або виробів, у колекції, інсталяції тощо. Після завершення експедиції кожна сім'я отримувала домашнє завдання: намалювати маршрут експедиції, зобразивши найяскравіші місця, які вдалося побачити; підготувати малюнки, аплікації, витвори для групової виставки «Як ми ходили в експедицію»; підготувати фотовиставку або відеозаписи, відзняті під час експедиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скребець В., Шлімакова І. Екологічна екологія : підруч. Київ: Слово, 2014. 456 с.

Маргарита ВОЙНІКОВА,

студентка 1 курсу ОС магістр

Факультету дошкільної, соціальної та спеціальної освіти

Наук. керівник: **Лариса ЗАЙЦЕВА,**

док-р пед. н., професор (БДПУ)

ВИЯВЛЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРЕДМЕТНЕ ДОВКІЛЛЯ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Формування цілісного наукового світогляду постає центральною метою сучасного освітнього процесу. Відповідна підготовча робота в цьому напрямі розпочинається в дошкільному віці. Наукові дослідження (Алли Богуш, Наталії Гавриш, Віри Кузьменко, та інших) свідчать, що в дітей важливо формувати знання про різноманітні предмети та явища, загальнозживані способи мисленнєвої діяльності [1; 3]. Учені наголошують на необхідності засвоєння вихованцями не окремих предметних знань, а вміння їх об'єднувати на основі розумових дій [2]. У практиці дошкільної освіти робляться спроби будувати навчальний процес з урахуванням сучасних вимог. Однак вихователі відчувають значні труднощі, а вихованці мають фрагментарні знання. Розглянемо особливості засвоєння знань про предметне довкілля дітьми середнього дошкільного віку. Метою констатувального етапу експерименту було виявити, чи існують в індивідуальному життєвому досвіді дитини наукові знання про предмети